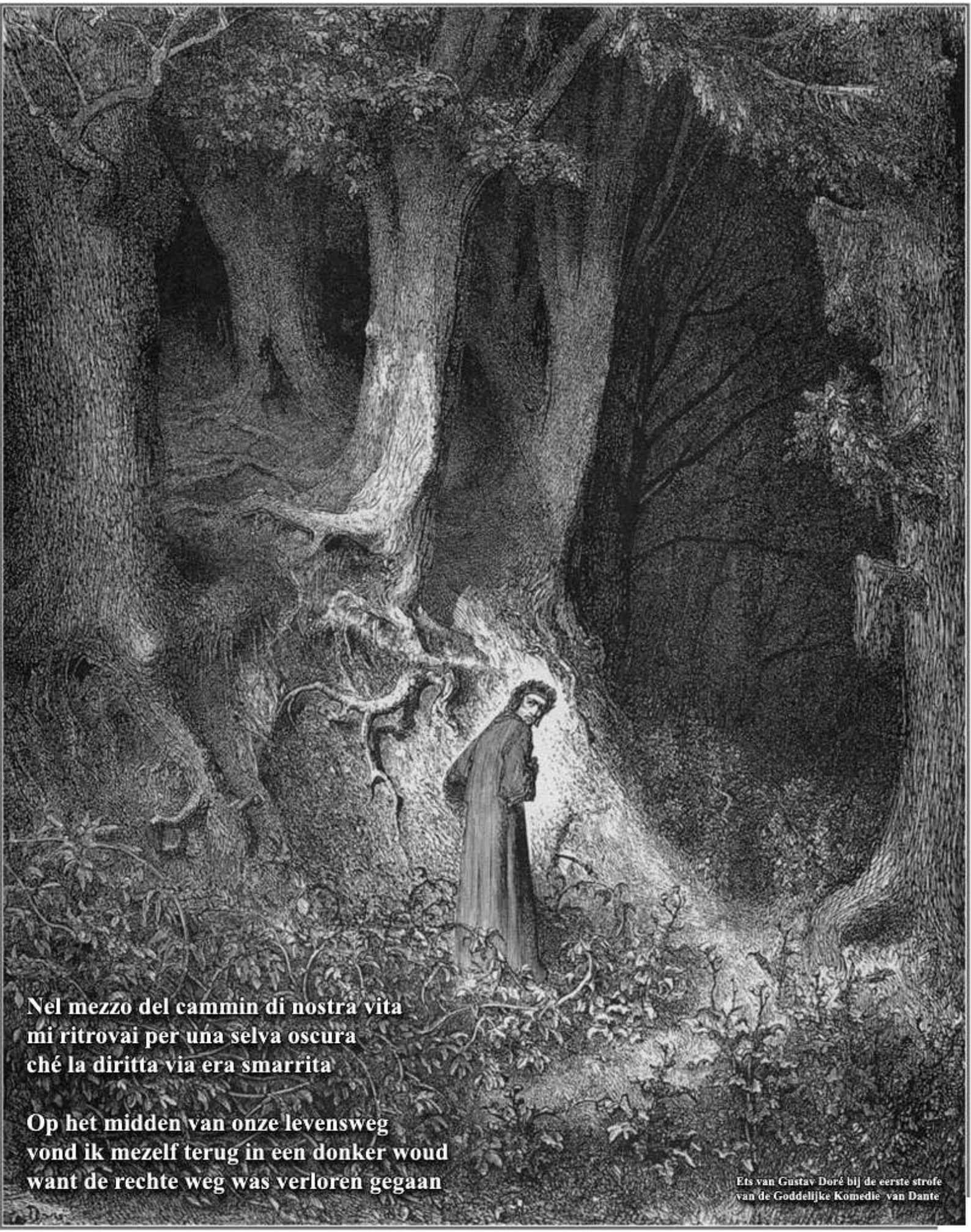

de vrije wandelaar

18e jaargang nr 58 september 2011

nemo - overbrakerpad 2 - 1014 az amsterdam

**Nel mezzo del cammin di nostra vita
mi ritrovai per una selva oscura
ché la diritta via era smarrita**

**Op het midden van onze levensweg
vond ik mezelf terug in een donker woud
want de rechte weg was verloren gegaan**

Ets van Gustav Doré bij de eerste strofe
van de Goddelijke Komedie van Dante

NEMO NATUURACTIEF

NEMO NATUURCENTRUM

voor natuurdoeners die houden van wandelen, werken in de natuur en natuurlijk eten

Het centrum van Nemo ligt bij de Braeck, een oeroude veenpoel in het Buurtschap Overbraeck, dichtbij de Spaarndammerdijk, in de natuurtuinen van het Amsterdamse Westerpark (bij de Waternatuurtuin, Kinderboerderij, Buurtboerderij, natuurspeeltuin en tuinpark Nut&Genoegen: kijk op www.overbraeck.nl). In de 18e eeuw lag hier het landgoed Soelen, een buitenplaats en 'lusthof' van de bekende kunstverzamelaar Christoffel Beudeker (1676-1756).

WANDELEN IN DE NATUUR

Het Nemocentrum is het startpunt van talloze wandelroutes in de omgeving van het Westerpark en door de Brettenscheg naar Spaarwoude en de duinen. Ook de wandelbus op zondag vertrekt vanuit het wandelcentrum en je kunt hier informatie krijgen over alles wat met wandelen te maken heeft.

NEMO NATUURKEUKEN

Het Nemocentrum verzorgt maaltijden uit eigen moestuin, met planten uit de wilde natuur en groenten van boeren uit de streek. In 2012 gaat de natuurkeuken ook eigen sappen en kruidenthee schenken op zondagmiddag terwijl we de sfeer van het Landgoed Soelen tot leven brengen.

WERKEN IN DE NATUUR

Al 4 jaar organiseert Nemo voor buurtbewoners, scholieren en DWI/Pantar vrijwilligerswerk, maatschappelijke stages en werktrajecten in het groen. Het gaat om klein onderhoud, het vrijhouden van voetpaden, bijhouden van moestuinen, en natuurprojecten zoals het bouwen van ijsvogelwanden. Daarnaast organiseert Nemo ook natuurexcursies en presentaties. Doel is om op een actieve en gezonde manier te participeren in de natuur, waar zowel de deelnemers als de natuur baat bij hebben.

- * wandelen en natuurexcursies
- * natuurkeuken
- * verhalenwandelingen
- * acties voor voetpaden
- * werken in het groen

NEMOLAND POLEN

In het Reuzengebergte ligt Nemoland, het centrum van Nemo. Juist in Polen, omdat Polen staat voor het mooiste wandeland van Europa. Omdat Polen eeuwenlang het "verloren land" van Europa was, laat het landschap zich lezen als een verhaal en zijn wandelaars welkom om dit wonderlijke Polen te ontdekken. Nemoland is een startpunt van wandelingen en je kunt er overnachten op een landgoed van 34 ha. met uitstekende voorzieningen, voor groepen en individuele gasten.

VOETREIS NAAR HET VERLOREN LAND

Het natuurlijke en historische landschap is bijna vergeten en op de meeste plaatsen verdwenen. In de marges van het (stads)landschap ligt dit verloren landschap nog zichtbaar aan de oppervlakte. Wandel mee met Nemo naar het verloren land via onbekende voetpaden: sluiptwegen, grasdijken, achterommetjes, boerenerven, tuinpaden, landwegen, kerkepaden, vrijerslaantjes en schapendriften. Voetpaden zijn verhaallijnen en de wandelaar wordt een tijdsreiziger naar de oorsprong van het landschap.

Waar is Nemo?

Natuurcentrum de Braeck

Buurtschap Overbraeck
Overbrakerpad 2
1014 AZ Amsterdam
tel. 020-6817013
www.struinen.nl
voetpaden@gmail.com

Natuurcentrum Nemoland

Miedzylesie (Ramberg) 5
58-512 Stara Kamienica
Reuzengebergte Polen
tel. 0048-757693605
www.nemoland.org
nemoland@op.pl

WORD VRIEND VAN NEMO!

- Met de *vriendenpas* - € 5 per jaar: gratis toegang tot Soelen en de Nemotuin, meewandelen in de Brettenzieone en goedkoop mee-eten in de Nemokeuken.
- Met de *Nemo jaarkaart* - € 15: tijdschrift en elke week op stap met de Nemo wandelbus. Hiermee steun je ook de natuurprojecten van Nemo (bv de ijsvogelwand).
- Aanbieding: 1e jaar € 10,-
- Voor € 25 of meer word je *partner* van Nemo.

BRETTEN WALKABOUT 2011

ZONDAG 25 SEPTEMBER 15 km - VERHALENWANDELING VAN HET WESTERPARK NAAR RUIGOORD
door Buurtschap Overbraeck, oud Sloterdijk, de Lange Bretten en het Geuzenbos

- Begeleide wandeling start 11.00 uur Nemocentrum de Braeck (Westerpark, op het terrein van de Schooltuinen, naast de Kinderboerderij)
- Terug vanaf Ruigoord met bus 82 (2x per uur 29/59) naar NS station Sloterdijk
- Deelname gratis.
- Op eigen gelegenheid met routebeschrijving en achtergrondinformatie, zie www.bretten.nl of mail Nemo.voetpaden@gmail.com

WANDELLEN NAAR DE OORSPRONG VAN HET LANDSCHAP

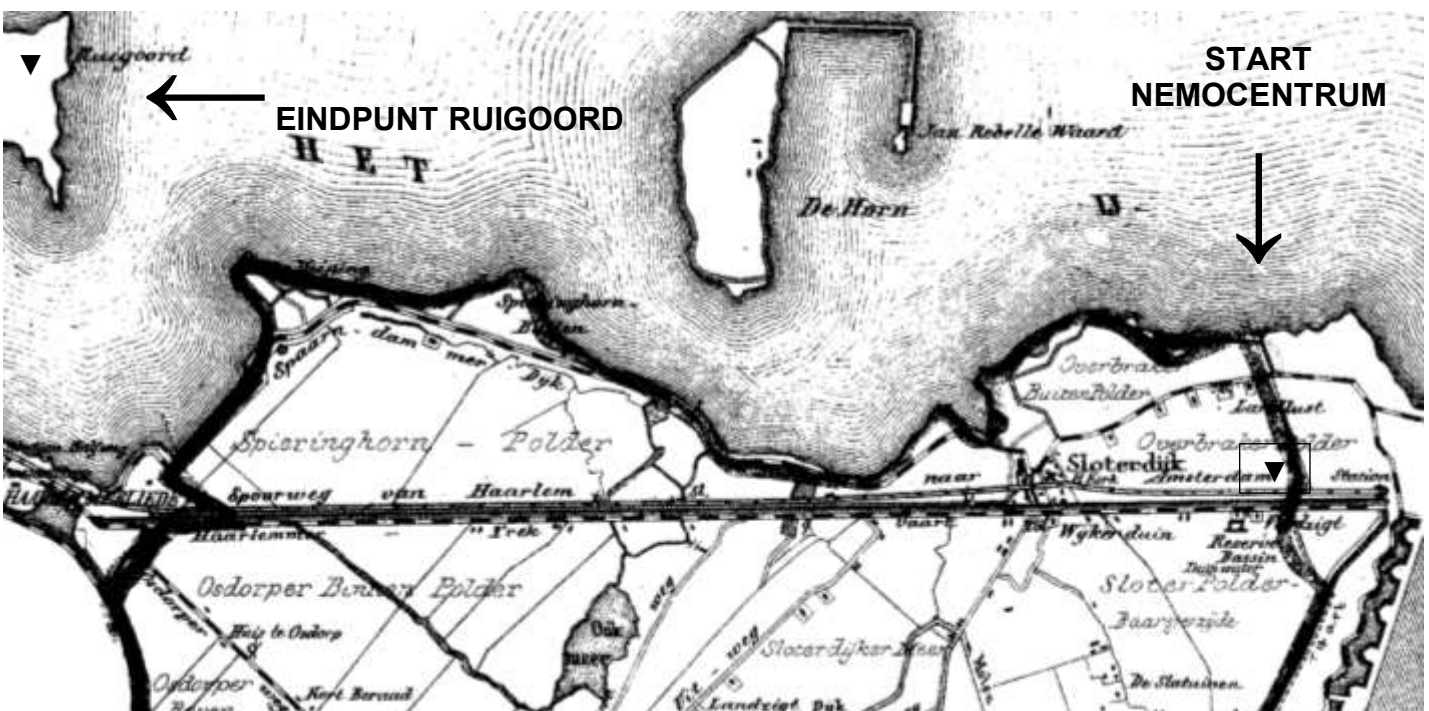
Voor de 6e keer organiseert Wandelorganisatie Nemo, dit keer in samenwerking met FreeNature, een verhalenwandeling door de Brettenzone. Onderweg presenteren Peter Spruijt en Mathilde Andriessen van Nemo het ontstaan van dit bijzondere landschap met oude kaarten, verhalen, liederen en gedichten over het Oerij, de veenontginningen, de overstromingen, de middeleeuwse dijken, het Huis te Britten, de buitenplaatsen Soelen en Geuzenveld en het boerenleven in de polders. Natuurgids Arjen Boerman van FreeNature vertelt onderweg over dieren in de Bretten en het wildbeheer in het Geuzenbos. Eindpunt is de kerk van Ruigoord waar het festival Earthdance plaatsvindt. Ruigoord is oorspronkelijk een oeverwal in het IJ dat altijd een eiland is gebleven tot aan de inpolderingen eind 19e eeuw. In het vreselijk gehavende natuurgebied zoeken we de sporen van het oude eiland en de middeleeuwse grens tussen de bannen Westzaan en Houtrack die op het eiland lag.

TE VOET NAAR HET VERLOREN LAND

Het gebied tussen de Haarlemmerpoort en Halfweg (nu Amsterdam West/Nieuw West) was vroeger een grensgebied en niemandsland tussen Kennemerland, Amstelland en de Zaanstreek. Het was een ruige wildernis waar niemand durfde te komen. Duizend jaar geleden liepen daar de eerste mensen rond die de veenwildernis ontgonnen. Een van hun was Uko, en het dorp dat hij stichtte was Okesdorp ("Uko's dorp", later verbasterd tot Osdorp, Ookmeer en Hoekenes). Het landschap zag er toen totaal anders uit dan dat van vandaag. Iedereen is vergeten hoe dat land van Uko er toen uitzag, maar het is er nog wel. Dat oude vergeten landschap leeft nu een verborgen leven, met tal van vergane verhalen. De natuurelementen die dit landschap vormden zijn nog steeds zichtbaar. Tijdens de Walkabout gaan we op zoek naar Uko en naar zijn verloren land, dat nog steeds aanwezig is onder het huidige landschap.

GO WALKABOUT!

Oorspronkelijk is de 'walkabout' de zwerftocht van de Australische Aboriginals naar de "Droomtijd", de wereld van de vooroudergeesten, via mythen en liederen, de Songlines, maar ook in het Amsterdamse Westerpark, de Bretten, het Geuzenbos en Ruigoord liggen de sporen van een eeuwenoud landschap waar verhalen en mythen nog zichtbaar aanwezig zijn. Wandelen over de eeuwenoude sporen van de geschiedenis is de beste manier om het verleden van het landschap opnieuw te beleven.

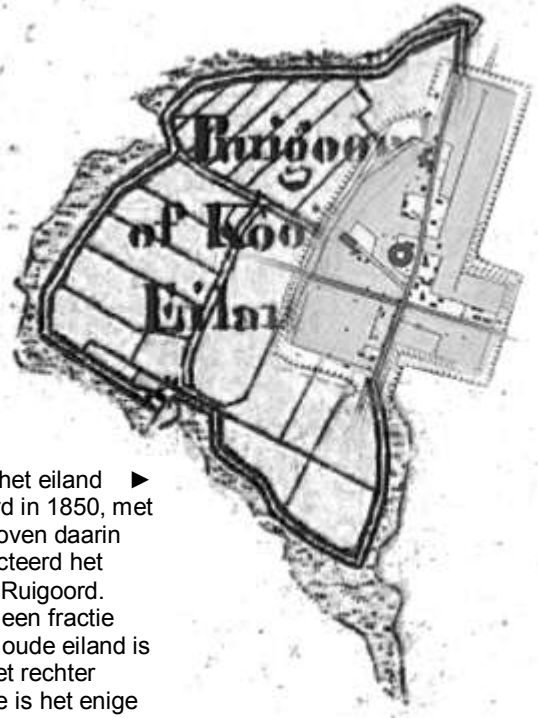
BRETTENZEONE**DE 4^e DIMENSIE VAN AMSTERDAM**

De Brettentzone, de groene rafelrand tussen Amsterdam West/Nieuw-West en de havens is eigenlijk per ongeluk ontstaan. Als het aan de projectontwikkelaars uit de stad, de havens en Schiphol had gelegen, was de Brettentzone allang verdwenen. Door blunders, vergeetachtigheid en vernieling is het een betoverend landschap geworden waar heden, verleden en toekomst door elkaar heen lopen. Prehistorische, middeleeuwse en moderne landschapselementen en monumenten vind je naast nieuw aanlegde oernatuur en snelwegen. Alle fasen uit de geschiedenis van Amsterdam liggen zichtbaar aan de oppervlakte, en een wandeling door dit gebied is als het betreden van de 4^e dimensie, waar tegenstellingen tussen tijd en ruimte, verleden en toekomst, natuur en cultuur zijn opgeheven. In die tijdloze ruimte is een mythisch landschap ontstaan, een levend kunstwerk (land art) waar wandelen een tijd/ruimtereis wordt naar de 4^e dimensie. Zelfs de treinen, het snelverkeer en de vliegtuigen die daar over- en doorheen razen, de oprukkende verstedelijking en de asfaltpaden en hekken die overal verschijnen, maken in de 4^e dimensie integraal deel uit van dit absurde landschapskunstwerk. Blijkbaar is de mythe in dit gebied toch sterker, want Ruigoord en het Geuzenbos zijn behouden, en steeds meer groengebieden worden aantrekkelijk en toegankelijk voor wandelaars. Daarom is wandelen de beste manier om de mythische krachten te versterken en de Brettentzone uit te breiden! Ga mee op 25 september en ontdek de geheimen van de Bretten!

De Bretten Walkabout wordt georganiseerd door natuur&wandelerorganisatie Nemo i.s.m. FreeNature
 - Nemo: www.struinen.nl
 - Bretten Natuurpad: www.bretten.nl
 - Buurtschap Overbraeck: www.overbraeck.nl
 - Ruigoord: <http://ruigoord.arttrust.nl/>

Free Nature

Free Nature beheert het Geuzenbos door het inzetten van grazers als runderen en paarden. Free staat voor Foundation for Restoring European Ecosystems zet zich in voor landschappen waar natuur ongeremd haar gang kan gaan. We geven dieren weer hun oorspronkelijke plek in de Nederlandse natuur. Bekende grazers als runderen, paarden en herten. Maar ook dieren die nog minder vertrouwd zijn, zoals bevers, wisenten en wolven. Deze dieren dragen bij aan rijke, robuuste natuur. Bezoekers krijgen alle vrijheid om hier van te genieten. www.freenature.nl

Rechts het eiland ► Ruigoord in 1850, met rechtsboven daarin geprojecteerd het huidige Ruigoord. Slechts een fractie van het oude eiland is over. Het rechter gedeelte is het enige overgebleven deel van de Houtrakpolder in het havengebied.

◀ Oud Sloterdijk vroeger en nu.

Links Petruskerk en beeld van de verdwenen boer.

Rechtsonder de Petruskerk vroeger

◀ Bretten in 1638

Links Haarlemmerweg en Trekvaart,

Rechts oude Spaarndammerdijk

ACTIE VOOR NEMOBUS

Leden nemen Nemowandeling over

Sinds de de eerste Nemowandeling op 11 september 1988 organiseerde Nemo 830 keer een wandeling op zondag met de Nemobus. 830 keer werd een bijzondere wandelroute bedacht, routekaartjes ingetekend, koffie en thee gezet, soep gemaakt en de bus gereden om Nemoleden een onvergetelijke dag te bezorgen. Dankzij de Nemo wandelbus ontstond een uniek wandelconcept, dat nergens in Nederland bestond. Door de vereniging en de vele vrijwilligers kon de prijs laag blijven, ver onder de reële kostprijs.

Maar het aantal deelnemers daalde dramatisch. In 1998 waren er 1141 deelnemers van een zondagwandeling. In 2010 waren dat er nog maar 286, en het dalende zette zich steeds verder voort. Steeds meer wandelingen moesten geannuleerd worden. Er waren veel verklaringen: de vergrijzing, de concurrentie, het internet, het tempo, de afstand, de oude bus, de routes, de tijdgeest, het weer enz. Er was niet echt een sluitende verklaring, en Nemo berustte in het onvermijdelijke einde van een prachtig verhaal en het pijnlijke gevoel in de steek gelaten te worden. De knoop werd doorgehakt; de oude trouwe blauwe bus moest verkocht worden. Einde verhaal. Maar op de ledenvergadering van april ontstond veel verzet tegen dit besluit. Hanneke, en nog een aantal leden besloten een actie op te zetten om de bus te behouden en de zondagwandeling te redden. Ze belden al hun kennissen om toch vooral mee te lopen, en de zondagwandelingen werden allemaal volgeboekt. De zondagwandeling werd overgenomen door de leden! Jos schreef een wervingstest en er werd een speciale ansichtkaart gemaakt om wandelaars te vinden. Het bestuur werd volledig verrast door dit spontane initiatief en besloot de verkoop van de bus uit te stellen. Op de volgende ledenvergadering in april 2012 wordt beslist over de toekomst van de zondagwandeling. Als het aantal deelnemers stijgt en er is voldoende draagvlak van de leden, wordt een plan gemaakt om een nieuwe bus te kopen. De toekomst van de zondagwandeling is dus in handen (en voeten) van de leden.

Vrijwilligers gezocht

Al bijna 25 jaar is Nemo een vrijwilligersorganisatie. Alle activiteiten worden begeleid door vrijwilligers: als wandelbegeleider, begeleider tuingroep, chauffeur van de busjes, tuinwerkgroep, wandeltheater, kantoor-klussen, administratie en huishoudelijke klussen. Heb je tijd om mee te doen? Kom langs! Nemo zoekt meer actieve en betrokken vrijwilligers.

Stiltewandeling

De stiltewandeling van Yvonne werd steeds meer een vaste en gewaardeerde activiteit van Nemo. Helaas is Yvonne ongelukkig gevallen en kan ze voorlopig niet meer lopen. Daarom verdwijnt de stiltewandeling voorlopig uit het programma. We wensen haar heel veel beterschap!

Nieuwe vorm lidmaatschap

Voor veel deelnemers van Nemo is het lidmaatschap van een vereniging een begrip uit het verleden. Overal in Nederland hebben verenigingen het moeilijk om leden en vrijwilligers te werven. Het aantal leden van bv. Natuurmonumenten, IVN en Nivon daalt dramatisch. Veel mensen willen wel meedoen, maar zich niet binden. Door internet maken mensen actief gebruik van netwerken en is zonder lidmaatschap overal informatie beschikbaar. Ook door de financiële crisis snoeien mensen in hun lidmaatschappen. Het aantal leden van Nemo daalde van 1385 in 2000, naar 508 in 2010. Voor Nemo is dit een rampzalige ontwikkeling. Zonder betrokkenheid van de leden kan Nemo niet overleven. Daarom krijgt het lidmaatschap een nieuwe vorm om meer mensen te betrekken bij de activiteiten van Nemo door het uitgeven van:

1. Nemo vriendenpas € 5 per jaar: toegang Nemotuin/natuurpad, Nemoland Polen, deelname natuur-excursies en maaltijden Nemokeuken
2. Nemo jaarkaart € 15 per jaar: deelname zondagwandelingen, tijdschrift, steunen van belangenbehartiging en de voordelen van de vriendenpas. Het 1e jaar kost € 10
3. Nemo partner € 25 of meer, door het steunen van de Nemo activiteiten en de middelen die daarvoor nodig zijn (Nemocentrum, bus, Nemoland Polen). De bijdrage kan ook vorm krijgen als gift, lening of aandeel. Verder alle voordelen van de jaarkaart.
4. Gratis jaarkaart als Nemo participant als vrijwilliger, erelid of lid van verdienste.

Nemocentrum in Westerpark breidt uit met moestuin en natuurkeuken

Het Nemocentrum op het terrein van de Schooltuinen is niet alleen een wandelcentrum, maar ook een natuurcentrum. Dankzij de uitstekende samenwerking met de Schooltuinen heeft Nemo nu ook een eigen moestuin. Een groep vrijwilligers heeft de strijd aangeboden met de konijnen en de elementen om groenten en kruiden voor de Nemokeuken te verbouwen. De ruimte van het Nemocentrum is uitstekend geschikt als eetgelegenheid voor maaltijden met groenten uit eigen tuin. Daarom is de bijkeuken verbouwd tot een grote keuken die geschikt is om maaltijden voor groepen te bereiden.

Meer meenten, merken en gemene gronden!

Nemo wil dat de onbekende, verwaarloosde of vergeten (stads)natuur in de stad en stadsranden gebruikt gaan worden als 'meenten, merken' en 'gemene gronden', d.w.z. gemeenschappelijk beheerde 'leefnatuur' voor een combinatie van eetnatuur, struinnatuur, speelnatuur en het beleven van verhalen over natuur en landschap. Juist de natuur in de marges, rafelranden en 'witte plekken'; in het niemandsland van de stad en de stadsranden kunnen broed-, broei- en bloeiplaatsen worden voor natuurparticipatie en de natuurbeleving van stedelingen. Meenten zijn een antwoord op sociale problemen in de stad en de huidige milieu-, klimaat-, en energiecrisis omdat ze functioneren als katalysator, buffer en werkplaats voor duurzame ontwikkeling met een combinatie van eetnatuur, speelnatuur, struinnatuur en verhalen over natuur en landschap. Buurtschap Overbraeck is een goed voorbeeld van een meent, waar allerlei vormen van natuurparticipatie worden aangeboden.

Natuurparticipatie -wandelen, eten, spelen en werken in de natuur- is goed voor:

1. de volksgezondheid: als ziektepreventie en het goedkoopste medicijn tegen geestelijke, lichamelijke en maatschappelijke ziekten en kwalen (overgewicht, depressie, verslavingen)
2. de inburgering en reïntegratie: bij uitstek geschikt om nieuwe burgers en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te betrekken bij de samenleving, de natuur en de eigen buurt
3. bewonersparticipatie en stedelijke vernieuwing door het vergroten van de betrokkenheid bij de kwaliteit en de veiligheid van de openbare ruimte
4. samenwerking tussen lokale organisaties op het gebied van landschap, recreatie, wandelen, natuur en milieu. Natuurparticipatie is een bindmiddel en basis voor gezamenlijke projecten
5. recreatief medegebruik van de openbare en private groene ruimte (bv. tuinparken, binnentuinen, begraafplaatsen, sportterreinen, natuurgebieden, landgoederen, erven). Natuurparticipatie stopt de verkokering en draagt bij aan de oplossing van knelpunten
6. natuureducatie, via NME-programma's en maatschappelijke stages
7. de kwaliteit van de groene ruimte (flora/fauna) in en rond de stad, het vergroten van het draagvlak daarvoor en het tegengaan van ongewenste ontwikkelingen
8. publiekscampagnes voor een duurzame samenleving zoals de Eetbare Stad, Transition Towns, Cradle to cradle, Permacultuur en andere lokale initiatieven
9. het verbinden van groene zones in, rond en buiten de stad (stad en land), in het kader van o.a. de EHS, Groene As, rijksbufferzones, nationale landschappen, Belvedere, Natura 2000
10. duurzame mobiliteit als emissieloos alternatief voor automobiliteit en het vergroten van de 'ecologische voetafdruk'

Buurtschap Overbraeck natuurtuinen van het Westerpark

Voor het eerst hebben de natuurtuinen in het Westerpark hun krachten gebundeld in het "buurtschap de Overbraeck". Namens deze organisaties hebben Nemo en de Buurtboerderij dit voorjaar een open dag georganiseerd om iedereen de kans te geven de geheimen van de Overbraeck te ontdekken. De Overbraeck de enige plek in Amsterdam waar je alle fasen van het ontstaan en de ontwikkeling van de stad terug kunt vinden, vanaf het Oerij en de ongerepte wildernis, via de veenontginningen en middeleeuwse dijken tot aan de buitenplaatsen, boerderijen, molens en de verstedelijking (trekvaart, spoorweg, gasfabriek, begraafplaatsen). Steeds werd het gebied bedreigd door de oprukkende stad, maar door de inzet van een groot aantal natuurorganisaties bleef het unieke karakter van het gebied behouden en staat natuurbeleving nog steeds centraal. De open dag bood o.a. een muzikale wandelroute, een theaterwandeling naar Lusthof Soelen en een speurtocht naar de watergeest. Veel terreinen waren voor het eerst vrij toegankelijk. De Overbraeck werd officieel geopend door wethouder Dirk de Jager. Tegelijk werd ook het eerste deel van het Bretten Natuurpad geopend, een natuurpad door het Westerpark, de volkstuinten, de Bretten en het Geuzenbos (zie www.bretten.nl). De wethouder zei dat de naam van het gebied van nu af aan Overbraeck was. Hij besteedde veel aandacht aan de primeurs: de openstelling van het voormalige BP-terrein als natuurtuin; en de openstelling van de Schooltuinen en volkstuinten als doorlopende wandelroute (Bretten Natuurpad). Ook kreeg hij als eerste een oorkonde uitgereikt, waarmee hij buurtgenoot werd van de Overbraeck, met alle rechten en plichten die daar bij horen. Er was veel belangstelling voor het Woeste Westen en de Buurtboerderij. Maar ook de natuurtuin van de Vrienden van het Westerpark, ijsvogel-presentatie bij Nemo, de rondleidingen op Barbara en de postduivenvereniging trokken een groot aantal liefhebbers. Op 4 plekken stonden muzikanten opgesteld, die de sterren van de hemel speelden.

Toekomst Nemo op losse schroeven door koude sanering van wethouder Kaalslag door bezuinigingen DWI

De Amsterdamse wethouder Andrée van Es heeft, gedwongen door de bezuinigingen van het kabinet Rutte, enorm gesnoeid in de budgetten van de gemeente voor participatie en reïntegratie. De gemeente geeft alleen geld voor mensen met kans op werk of voor mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt (psychiatrie, daklozen, verslaafden), maar voor de grootste groep (mensen met een uitkering, een combinatie van fysieke, psychische en sociale problemen en weinig kans op werk) is geen geld meer. Juist deze mensen werden door DWI uit hun isolement gehaald door een werktraject op maat (sociale en maatschappelijke activering). Dat verdwijnt nu.

Ook Nemo heeft 4 jaar voor DWI participatie- en reïntegratietrajecten (SAP/MAPplaatsen) verzorgd voor ca 100 mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt. Deze mensen worden nu naar huis gestuurd en er is geen enkele opvang. De verwachting is dat de klachten en problemen voor deze mensen snel toenemen, en dat de bezuinigingen juist veel meer kosten opleveren aan hulpverlening en zorgtrajecten. Het is de bedoeling dat welzijnsorganisaties vrijwilligerswerk gaan aanbieden, maar de welzijnskoepels worden net zo hard getroffen door bezuinigingen en hebben daarvoor geen capaciteiten.

Nemo wordt dubbel getroffen door de bezuinigingen omdat ook de gesubsidieerde ID-banen van Nemo worden opgeheven. In feite zijn de bezuinigingen bedoeld om maatschappelijke organisaties geen rol meer te laten spelen bij reïntegratie en participatie, ten gunste van de grote instanties op dit gebied, zoals DWI en Pantar. Omdat maatschappelijke organisaties veel goedkoper en effectiever werken, zijn ze waarschijnlijk een te grote concurrent. Hetzelfde gebeurt bij de bezuinigingen op de PGB (persoons gebonden budgetten), die mede ontstaan zijn omdat de PGB-trajecten te concurrerend werden voor de grote zorginstellingen en dure specialisten. Het kabinet Rutte/Verhagen/Wilders vindt dit allemaal maar 'linkse hobbies' die eindelijk opgeruimd dienen te worden.

De trajecten van Nemo voor DWI waren een groot succes. Door het buiten zijn, werken in de tuinen en te wandelen, vonden velen bij Nemo een fijne werkplek en leverden ze een bijdrage aan de activiteiten van Nemo. Er werd gewerkt in de nemotuïnen, de schooltuinen, het Westerpark, de waternatuurtuin, het Geuzenbos en soms in de tuintjes van Nut en Genoegen. Het natuurpad rond de schooltuinen en de Nemotuïnen werd goed bijgehouden. Takkenrillen werden aangelegd, bomen en struiken gesnoeid en sloten uitbaggerd.

Een unieke prestatie was het bouwen van de ijsvogelwanden en de vele vogelhuisjes. Voor de houtkachel werd veel hout gehakt van gekapte bomen uit het park. Ook werd intensief gewerkt in het Geuzenbos, achter de Bretten, waar Schotse Hooglanders en Koniksparden grazen. Er was ook een theatergroep die als 'wandeltheater' optredens verzorgden voor de Walkabout en Soelen. Gelukkig zijn er nog steeds een aantal mensen als vrijwilliger gebleven en ze onderhouden nu geheel zelfstandig de Nemotuïnen en de grote moestuin!

Om de trajecten goed te laten verlopen werkte Mathilde samen met de klantmanagers van DWI en de consultants van Pantar. Als maatschappelijk werker kon ze intensieve begeleiding geven en onderhield ze soms contact met de reclassering, schuldhulpverlening, kindbescherming, GGZ, of andere sectoren in de hulpverlening. Samen met de werkbegeleider Ton van Bueren waren ze een ijzersterk team! De trajecten hadden dan ook een zichtbaar goed effect op de deelnemers. Ook bij slecht weer was iedereen om 9 uur present, na 5 uur zaten ze soms nog na te praten. De sfeer was ontzettend positief.

De bezuinigingen van Andrée van Es zijn dus fataal voor Nemo. Als er in 2012 geen nieuwe projecten en inkomsten komen, kan Nemo niet voortbestaan. Omdat ook het draagvlak vanuit de leden van de vereniging afneemt, ziet het er voor Nemo somber uit. Daarom is Nemo de laatste maanden in gesprek met het stadsdeel en welzijnsorganisaties over nieuwe initiatieven. De huidige crisis geeft Nemo de ruimte om zich te bezinnen op kerntaken en capaciteiten. De komende maanden gaat een projectgroep aan de slag om nieuwe projecten te ontwikkelen en Nemo een doorstart te geven. Het is niet de eerste keer dat Nemo zich opnieuw moet uitvinden.

Natuurproject in de Nemotuïnen: bouwen van een ijsvogelwand

OPEN BRIEF AAN WETHOUDER ANDRÉE VAN ES

Amsterdam 19 september 2011

Geachte mevrouw van Es

Hierbij maakt natuurorganisatie Stichting Nemo ernstig bezwaar tegen uw voornemen de ID-regeling versneld af te bouwen. Voor Nemo heeft dit rampzalige gevolgen, omdat Nemo al eerder onevenredig hard werd getroffen door het beëindigen van de MAP/SAP-trajecten. Uw beleid betekent dat de toekomst van Nemo en veel andere verwante organisaties op losse schroeven komt te staan en dat deze organisaties dreigen om te vallen.

Uw bezuinigingen komen neer op een keiharde sanering van maatschappelijke organisaties die actief zijn in natuur en samenleving, met activiteiten die passen in het beleid van de overheid als 'social return'; activiteiten van mensen die iets terug doen voor hun uitkering en taken uitvoeren die de samenleving nodig heeft. De inzet van deze mensen bevordert bovendien hun eigen gezondheid, waardoor de kosten voor hulpverlening en zorg afnemen, en welzijn toeneemt. Bovendien vernietigt u een cultuur van particuliere maatschappelijke initiatieven die in Amsterdam eeuwen oud is, en als broedplaatsen verantwoordelijk zijn voor het ontstaan van de creatieve industrie, een van de belangrijkste economische sectoren van Amsterdam.

Wij begrijpen niet dat u namens GroenLinks kiest voor het profijtbeginsel en de neoliberale vrije markt economie met betrekking tot de zwakken in de samenleving.

Uiteraard hebben wij begrip voor uw moeilijke positie door de bezuinigingen van het kabinet Rutte. Maar dan nog zou in uw beleid de visie van GroenLinks op natuur en samenleving herkenbaar moeten zijn. In ieder geval verwachten wij van u steun voor het maatschappelijk middenveld en de inzet van maatschappelijke organisaties daar in.

Uw maatregelen komen neer op kaalslag, vernietiging van maatschappelijk kapitaal en het verlies van veel kennis en ervaring. Wij zijn ervan overtuigd dat maatschappelijke organisaties zoals Nemo veel goedkoper en effectiever kerntaken voor de overheid (natuurprojecten, participatie/reïntegratietrajecten) kunnen uitvoeren dan DWI en Pantar. Bovendien gaat de opvang van de mensen die u naar huis stuurt veel meer kosten dan de bezuinigingen opleveren. Per saldo bent u dus veel duurder uit, terwijl u uw natuurlijke partners uit de stad verdrijft met deze nieuwe beeldenstorm. Want uw koude sanering komt neer op een afbraak van enthousiasme, fantasie, betrokkenheid en inspiratie; burgerinitiatieven die zich vormgeven als maatschappelijke organisaties en bijdragen aan de ontwikkeling van een duurzame, ecologische, natuurvriendelijke samenleving. Wilt u daarvoor tekenen?

Vereniging Nemo Peter Spruijt

Gravure gevonden uit 1728 van Hofstede Soelen aan de Haarlemmervaart

Bij het Nemocentrum lag in de 18e eeuw het landgoed Soelen met hofstede, sterrebos, prieel, siertuin, moestuinen en een afgelegen poel. Dankzij het onlangs teruggevonden lofdicht van Claas Bruin uit 1723, met historische aantekeningen van Christoffel Beudeker, brengt Nemo de sfeer van het landgoed tot leven met wandelingen, exposities en voorstellingen. In het prieel van Beudeker en bij de poel beleef je de verhalen en mythen over dit wonderlijke landschap. Na het terugvinden van het boek, heeft Nemo ook een gravure teruggevonden van Rademakers uit 1728, die illustreert hoe het landgoed er vanaf de Haarlemmer Trekvaart uitzag.

Beleef Soelen elke werkdag 10-16 uur, vanaf april 2012 ook op zondagmiddag.

Toegang: Nemocentrum

NATUUREXCURSIES

BRETTEN NATUURKEUKEN

vrijdag 30 september en 28 oktober

Natuurexcursie door de Staatsliedenbuurt, met Arend Wakker. Start: 16.30u van Limburg Stirumplein bij de tramhalte van lijn 10.

Aansluitend 18.30u maaltijd in de natuurkeuken van Nemo. Excursie + maaltijd: € 9

Langs geveltuintjes, gootplanten en stoepgroeisels lopen we naar de grote bomen van het park. En overall vragen we ons af: wat is het en waarom groei het nou precies hier. En we gaan op zoek naar wilde dieren op en onder de straatstenen! Overall vinden we kleine stukjes oerwoud. Er leeft meer in onze buurt dan we vaak denken. De wandeling eindigt bij NEMO naast de kinderboerderij in het Westerpark.

zaterdag 26 november

Vogelexcursie met de fiets door Waterland met Evert Pellenkoff langs de IJsselmeerdijk en door de polders.

Veel watervogels, plevieren, steltlopers.

Start: 10u op het Van Limburg Stirumplein bij tramhalte lijn 10.

zaterdag 30 januari

Vogelexcursie met Evert Pellenkoff naar de pier van IJmuiden of de duinen in, afhankelijk van het weer.

Start: 10u met het Nemobusje op het Van Limburg Stirumplein bij tramhalte lijn 10.

Vrijdag 23 maart

Nemocentrum 17u Alles over de IJsvogel.

IJsvogelpresentatie door Evert Pellenkoff en een rondleiding langs de 2 ijsvogelwanden op het terrein van Nemo.

chef de Bretten!

Low budget eten uit de natuur.

De natuur in de Overbraeck, het Westerpark en de Bretten is niet alleen fantastisch om er te wandelen en te werken, maar smaakt ook erg lekker! In de Nemokeuken proef je de Bretten! Niet alleen de groenten uit de eigen moestuin, eetbare wilde planten, maar ook de producten van tuinders en boeren uit de buurt. Je eet de groenten van het seizoen, maar ook vergeten groenten met de traditionele kookkunst van je buurtoma naast de meest exotische recepten van nieuwe Nederlanders. Gegarandeerd slow food, en dat low budget! Wel help je mee met de afwas. Je wordt uitgenodigd om je favoriete gerecht te komen maken. Neem je burens/vrienden/oma mee!

Reserveer tijdig!

Elke laatste vrijdag van de maand 18.30u

€ 7 (met natuurexcursie € 9).

Toegang met Nemo vriendenpas € 5,- per jaar.

vrijdag 30 september: Eten met natuurexcursie 16.30u

vrijdag 28 oktober: Eten met natuurexcursie 16.30u

vrijdag 25 november: Eten met verhalen; over Soelen

vrijdag 27 januari: Eten met verhalen;

over begraafplaats Barbara

vrijdag 24 februari: Eten met verhalen;

over de Spaarndammerdijk en het Oerij

vrijdag 23 maart: Eten met ijsvogelverhalen;

over het leven/broeden van de ijsvogel

Avondwandeling 'burlende edelherten' in de Oostvaardersplassen

vrijdag 7 oktober. Amstelstation 16u terug ca 21u € 15

De Oostvaardersplassen worden beheerd door Staatsbosbeheer. Het beleid is dat je na zonsondergang niet meer in het gebied mag zijn. Zeker in de bronsttijd zijn ze zeer streng. De herten gaan pas in de schemering actief burlen. Daarom vertrekken we om 16 uur van het Amstelstation, we wandelen van 17 - 19 uur door het gebied, met uitzichtplekken over de graslanden waar de herten, maar ook vele runderen en konikpaarden grazen. Daarna gaan we met het busje naar een plek buiten het natuurgebied, waar je de herten vooral goed kunt horen.

Burlen', zo noemen we het geluid dat de herten (mannelijks) maken. Herten trekken soms vele kilometers weg van hun normale leefgebied, om ieder jaar op dezelfde plaats op zoek te gaan naar de vrouwtjes, de hinden. De hinden zijn kleiner dan de herten en dragen geen gewei. De mannelijke dieren (herten) dragen gewei, die ze elk jaar in mei afwerpen en weer vernieuwen. Doorgaans leven herten en hinden gescheiden in aparte roedels. Echter

in de paartijd (de bronsttijd) trekken de herten naar de hinden om hen te 'beslaan'. Maar voor het zover is, probeert een hert een heel roedel te veroveren. Met burlen en vechten probeert hij zijn concurrenten op afstand te houden, wat niet altijd lukt. Er heerst een fikse concurrentiestrijd en alleen de sterkste mannetjes zullen met de

hinden paren. Wie van de herten het sterkst is wordt bepaald door een uitgebreid spel vooraf. Door te burlen, elkaar hun krachtige lijf en gewei te laten zien, sloven ze zich uit om de sterkste te lijken. Lukt dat niet, dan vechten ze het uit met hun grote gewei. Tijdens deze bronst, die ca 4 weken duurt, eten de herten bijna niet en verliezen ongeveer 15 kilo gewicht. Drinken doen ze wel. Het hert met de meeste kracht en uithoudingsvermogen wint. Meestal hebben herten in de leeftijd van 8 t/m 12 jaar de meeste kans om te winnen. Ze zijn dan in de kracht van hun leven. De draagtijd van edelherten is ongeveer 34 weken. Eind mei/begin juni is dus het resultaat van de bronst zichtbaar en worden de kalveren geboren.

IJsvogelmiddag Nemocentrum

Vrijdag 23 maart 17 uur met maaltijd
Powerpoint presentatie door Evert Pellenkoff
en een rondleiding langs de ijsvogelwanden door
Andreas van Elburg.

Er zijn deze zomer drie nesten uitgebreed in de wand die we zelf gebouw hebben in de poel. We kunnen de nesten nu goed bekijken en weer gereed maken voor het volgende seizoen. En er zijn inmiddels vele prachtige foto's en filmpjes gemaakt, waarop je goed kunt zien hoe een ijsvogel met vis in z'n snavel het nest invliegt, achterstevoren er weer uitkomt (zonder vis natuurlijk) en vervolgens 13 x een bad neemt om zich weer te verschonen omdat het in dat nest een vreselijk vieze bende is van uitgekotste visgraten. En zijn verkleed moet perfect schoon en in orde zijn om weer te kunnen duiken naar de volgende vis voor de kleintjes. Dus dat gaat de hele dag zo door! In de winter als de sloten zouden dichtvriezen, hebben we veel hulp nodig om de wakken open te houden zodat de ijsvogels kunnen vissen. Woon je in de buurt en wil je de ijsvogel helpen om de winter door te komen, geef je dan op bij Mathilde!
Film op you tube over de Nemo ijsvogels:
www.youtube.com/user/nemovrijwandelen

IJSVOGELS IN DE NEMOPOEL

IJsvogelwand groot (broed)succes

De ijsvogel is één van de fraaiste, maar ook meest kwetsbare vogel van Nederland. De soort werd meermalen met uitsterven bedreigd. In strenge winters legden ze massaal het loodje omdat ze niet bij hun voedsel: vis konden komen. Bovendien is hun broedwijze nogal specifiek, zij verlangen een steile oever langs het water waarin zij hun nestgang kunnen graven, een omstandigheid die niet overal te vinden is. Nemo stelde vast dat er zich -vooral 's winters- aardig wat ijsvogels in dit gebied ophouden en vrijwilligers beijverden zich om in vorstperiodes- wakken open te houden, essentieel voor hun overlevingskansen. Vorig jaar werd bovendien – in overleg met ijsvogelkenner Jelle Harder van Landschap Noord-Holland – de mogelijkheid onderzocht van het aanleggen van een kunstmatige broedplaats. Oevers die als natuurlijke broedplaats geschikt zijn zijn hier immers niet. Van palen en wilgentenen werd aan de oever van een poel op het Nemo terrein een soort hut gebouwd. Daarin werden twee in Duitsland geprefabriceerde nestgangen en –kamers aangebracht. Vervolgens werd de hut volgestort met aarde en afgedekt met plaggen. De voorzijde werd afgestreken met een speciaal leemmengsel om zo een zo natuurlijk mogelijk broedwand na te bootsen. Tot onze grote verrassing werd het bouwsel – het was nog maar net klaar – afgelopen voorjaar metéén door een IJsvogelpaartje ontdekt en niet lang daarna in gebruik genomen. Op het terrein van de Schooltuinen werd een tweede broedplaats gerealiseerd, waarvan wij hopen dat deze het volgende seizoen bewoond zal gaan worden.

Andreas van Elburg

IJsvogels
in de Nemo poel

BLAUWE BUS-PERIKELEN IN EEN MORSIG LANDSCHAP

of: hoe een boer de Nemo-bus aan de ketting legde ...!

Het was een kille februari-zondag en 's morgens bij het Amstelstation regende het al. Dit had geen enkele weerman voorspeld. Negen wandelaars gingen op weg. Ergens tussen Hoogmade en Woubrugge moest de parkeerplaats liggen. Onderweg had ik al trek in koffie omdat de rit zo lang duurde. We waren te ver doorgereden en moesten keren. Ik zat achterin, maar kon niet bij de thermoskannen. De koektrommel was echter wel binnen handbereik. Die liet ik onmiddellijk rondgaan. Er zat zelfs chocola in. Bovendien kon ik de soep ruiken. De pan stond onder het rijden te schudden in de aanrechtbak. Af en toe wipte het deksel omhoog. Door de beslagen ramen kwam de blauwe P in zicht. Ter plekke aangekomen bleek deze parkeerplaats opgebroken, maar was echter wel toegankelijk. De bus moest laveren tussen betonnen platen en puin. We reden naar een open gedeelte en belandden vervolgens in een modderbed en konden niet meer voor of achteruit. Allemaal de bus uit om het gewicht te verminderen. Er was geen beweging meer in te krijgen en daar stonden we dan. Een groots gevoel van machteloosheid overviel ons. Dit was een onontkoombaar zwart gat. Hier waren we nog niet klaar mee. We hielden onze adem in....

Regen striemde bij vlagen schuin over het opgebroken terrein. Het weidse landschap lag er kaal en verlaten bij. Dikke wolkenflarden werden door een jammerende wind voortgedreven. Een enkele vogel zocht kwetterend een veilig heenkomen. We begonnen ondertussen aardig doorweekt te raken. Met een grote paraplu in de rug kon ik mij nog amper droog en staande houden. Nota bene op mijn 215e zondagwandeling! Ik probeer in deze tijdelijke wereld richting te geven aan mijn bestaan, maar m'n zondagsrust was nu al naar de knoppen! Chauffeur Jaime en een trouw Nemolid dat ook voorin zat, probeerden voortdurend maar tevergeefs grote stukken asfalt, die als speculaasbrokken op een hoop lagen onder de achterwielen te schuiven. De beide heren zaten al snel flink onder de modder. Op veilige afstand keken wij grijzend toe. De chauffeur gaf regelmatig flink gas. De motor ronkte, de bus schudde en ging als een razende tekeer. Hij was niet kapot maar ook niet vooruit te krijgen. Allemaal mislukte moeite. De achterwielen zakten dieper weg in de blubberlaag en draaiden als een dolle in het rond. Het lukte niet om de bus óp de plakaten asfalt te krijgen. In plaats daarvan wipten de brokken omhoog en bedreigden op een goed moment de uitlaatpijp. We roken de lucht van verbrand rubber. Een vonkenregen spatte van de banden af.

Nadenken lukte me niet, onderkoeling dreigde. Sinds mijn Lapland-avontuur weet ik hoe dat voelt. Ik fantaseerde over een leuk meisje in bloemetjesjurk op een zonnige lentedag. Maar ook deze gedachte kon geen troost bieden. Mijn handschoenen lagen nog in de bus, maar ik kon er niet bij. Wat verlangde ik naar een dampende mok koffie waaraan ik mijn verkleumde handen kon opwarmen! Of de geur van versgebakken brood. Een krentenbol met dik roomboter! Zat ik maar thuis in pyjama voor de tv.

Iemand kwam op het idee de Wegenwacht om hulp te bellen. Die weigerde. We moesten het maar met onze verzekering regelen, want dit ging geld kosten!! Twee slimme meiden vatten het plan op naar de dichtstbijzijnde boerderij te lopen en de boer te vragen of deze bereid was ons met zijn tractor uit de narigheid te helpen. Even later draaide een forse tractor het parkeerterrein op. De hulpvaardige boer legde een

stevige ketting om de trekhaak van de Nemo-bus, startte zijn tractor en binnen 10 seconden had hij de bus uit de bagger gesleept. Na drie kwartier kwam er dus een einde aan onze ontberingen. We konden de bus weer in en ik nam nog een koekje. Wat deden we daarna...

Na enige tijd rondgereden te hebben zonder een parkeerplek te vinden, zijn we op een dijkje uitgestapt, buiten in de regen de meegebrachte koffie opgedronken en het verdere verloop van de dag in stemming gebracht: 4 personen wilden wel naar huis en 4 wilden er toch nog gaan wandelen! Dan eerst maar naar het dichtstbijzijnde café om warm te worden en daarna nogmaals te beslissen. Het café was helaas gesloten en toen wilde - op één na - iedereen wel terug. Onze dappere chauffeur Jaime trof geen blaam. Hij heeft gedaan wat hij kon. Het was pure pech dat we in deze misère terechtkwamen. Het had mij net zo goed kunnen overkomen. Hij heeft ondanks de barre omstandigheden de bus weer veilig naar Amsterdam weten te brengen, een aantal van ons bij de Overtoom afgezet en de pan soep mee naar huis genomen. We zijn naar Spiritueel Centrum De Roos in het Vondelpark gelopen en daar was eindelijk die warme bak koffie.....

Die avond kon ik de slaap niet vatten en luisterde naar de muziek in mijn hoofd.

Daarna dwarrelden schimmige beelden van die verregende ochtend voor mijn schemerig geestesoog. Ik moest na dit hachelijk avontuur maar eens ernstig gaan nadenken over de rest van mijn leven...! Ik ging languit op de matras liggen, rekte mij een paar maal uit en viel eindelijk in een diepe slaap.....

Anton Broerse

RECHT VAN OVERPAD

Dichtgegroeid pad

Gisteren kwam ik toevallig terecht op een onverhard pad, het was hoe verder ik kwam helemaal dichtgegroeid met riet en brandnetels en enkele berenklauwen. Teruggekomen op de Walborg heb ik een bericht verstuurd naar de gemeente Amstelveen. Hierbij heb ik de vereniging NEMO genoemd. Eerder was ik met de vereniging wezen wandelen in een zeer grijs verleden (1992???) en door zo'n volgegroeid onverhard pad kwam dat weer vooraan in mijn herinnering terug. Het pad zelf ligt parallel aan de Kalfjeslaan en parallel aan een gebouw opgetrokken uit melkglas. Het ligt ertussen in. Vanwege de bebouwing en al die brandnetels misschien niet eens zo boeiend, maar er zijn klaphekjes en het heeft ter plekke een officiële benaming. Het is er dus al maar, in een 'verwaarloosde' staat. Ik had de fiets aan mijn hand en zo heb ik dus het spoor weer getrokken. Het ligt achter café Het Kleine Kalfje en Stal Kahmann. Volgens mij gaat bij het laatste het onverharde pad verder en is er daar niets aan de hand. In het Nemo-nieuws las ik iets over een mokkende boer die echt baalde van de poepluiers op zijn erf en de blikjes en flesjes. Ik liep vorige week op de Spaarndammerdijk en op de weg lag het vol met open vuilniszakken, maar ook in bijvoorbeeld de oude pijp is al dat vuilnis een ware plaag en dat vaak nog weer verergerd door alle (gemeente)borden bij opgravingen en dergelijke. De aandacht van de eis van het recht op overpad is bij mij na de ervaringen in dat vieze Amsterdam allang verlegd naar onderhoud ervan, en dat geldt ook in de stad en overal.

Jose van dijk

Zwarteweg afgesloten door illegale sloot

De Zwarteweg, een mooi sinds lang door velen gebruikt onverhard wandelpad tussen Heerhugowaard en Oterleek, tot voor een aantal jaren was dat. Toen doorgroef een nieuwe eigenaar de kade waarover het pad loopt en maakte het ontoegankelijk. Er is al jaren commotie over. Aangezet door de gemeenteraad, sommeerde de gemeente de eigenaar het pad te herstellen. De eigenaar stapte naar de rechter, maar deze stelde hem begin dit jaar in het ongelijk. Hij is nu in beroep gegaan bij de Raad van State.

Ter onderbouwing van haar zaak, namelijk dat het om een openbaar pad gaat aangezien dit al meer dan 30 jaar als zodanig gebruikt wordt, zoekt de gemeente nu naar getuigenissen en bewijzen waaruit blijkt dat het pad gebruikt werd in de periode tussen 1968 en 1998. Hebben jullie er gelopen, stel een verklaring op en stuur deze naar de gemeente Heerhugowaard t.a.v. mevrouw J. van Berkel (Postbus 390, 1700AJ Heerhugowaard). Kennen jullie mensen die er gelopen hebben of kunnen getuigen dat er gelopen werd, roep hen dan op dit ook te doen. Zijn er andere vormen van bewijs in de vorm van artikelen of foto's stuur ze op. Er is nog een maand tijd voor.

Actie tegen een bungalowpark van Landal op het terrein van Fort Benoorden bij Spaarndam

De gemeente Haarlem is tegen een bungalowpark van Landal Greenparks op het terrein van Fort Benoorden bij Spaarndam. Donderdagavond stemde de gemeenteraad unaniem tegen. Wethouder Rob van Doorn neemt het 'nee' over. De kwestie speelt inmiddels al jaren. Tientallen keren protesteerden inwoners van omliggende gemeenten en natuurorganisaties tegen de plannen om bijna negentig recreatiewoningen te bouwen. Deze maand komt eindelijk een einde aan de onzekerheid. Alle betrokken partijen brengen een stem uit. Aan het einde van deze maand moeten alle partijen definitief bekend maken of zij vóór of tegen een vakantiepark bij Fort Benoorden zijn. Ook Haarlemmerliede-Spaarnwoude heeft burgemeester Bert Bruijn unaniem negatief geadviseerd over de plannen voor Landal rond Fort Benoorden Spaarndam.

Actie voor behoud Kerkpad Aartswoud

De gemeenteraad van Opmeer besloot definitief het kerkpad op te willen heffen. Het Wandelplatform liet ons daarop tot onze verrassing in de steek door te laten weten geen beroep aan te tekenen. Men meende prioriteiten elders te moeten leggen. De zaak is via een bestuurslid nog in het bestuur ter sprake gebracht, maar dat mocht niet baten. De keus van het WP was mede ingegeven door de gedachte dat TeVoet al aangekondigd had naar de rechter te zullen stappen. Echter ook het bestuur van TeVoet besloot in 1e instantie de zaak te laten liggen, zonder ons daarvan in kennis te stellen. Vlak voor het verstrijken van de beroepstermijn hebben we dit nog op andere gedachten weten te brengen en kreeg TeVoet Noord-Holland fiat om namens de vereniging in beroep te gaan. Er werd een concept aanvullend beroepschrift gemaakt en een advocaat opgezocht. Intussen is het aanvullend beroepschrift bij de rechtbank in Alkmaar. Er werd naar geld gezocht om advocaat en proceskosten te kunnen betalen. TeVoet draagt 500 euro bij, zo ook het Wandelplatform (ja toch!). Er is nog 500 euro tekort.

Traject alternatief fietspad AWD afgekeurd wat nu?

Een natuurtoets uitgevoerd door provincie Noord-Holland geeft aan dat het alternatieve fietspad traject wat door de klankbordgroep is voorgesteld en door de politiek goedgekeurd werd, niet kan doorgaan. Er is eenvoudigweg een te grote natuurvernieling. Grijs duin gaat verloren en de Korfslak heeft er ook onder te lijden. Op zich is dit goed nieuws, maar wat nu? De provincie zal nu op zoek moeten gaan naar een ander traject. Eugenie ten Hag, van de provincie NH en projectleider fietspad, kan geen duidelijk antwoord geven op de vraag of nu alle opties weer open liggen. Dit impliceert dat de provincie blijkbaar toch ook weer de route door de AWD opnieuw bespreekbaar wil maken. Terug naar 2009 lijkt het wel.

RECHT VAN OVERPAD

Houtmanpad bedreigd

De gemeente Haarlem heeft het onzalige plan opgevat om het authentieke Houtmanpad met zijn landelijke karakter om te toveren in een doorgaande snelweg voor fietsers en scooters richting zee. De gemeente zal nooit in staat zijn het scooterverbod te handhaven. Daarom moet het Houtmanpad blijven zoals het is! Een rustig pad waar je de vogels nog kunt horen fluiten. Snelle fietsverbindingen zijn er al voldoende! Meer info: www.houtmanpad.wordpress.com

Petitie: Wij Omwonenden en gebruikers van het Houtmanpad. constateren dat een prachtige, natuurlijke, stille toegangsroute richting duinen en zee met de plannen van de gemeente ernstig wordt aangetast. Het kleinschalig en rustig karakter van het Houtman-pad dreigt te verdwijnen. Hardlopers, wandelaars, hondenbezitters, vissers en vele anderen die nu nog van deze rust genieten, verliezen straks dit mooie plekje in Haarlem. en verzoeken: Dit geldverspillende plan moet van tafel! Voor snelverkeer zijn er genoeg alternatieven.

Haarlem boft maar!

Zo week en kneedbaar is je ongereptheid vindt hij linkse prietpraat, poëzie van vervlogen tijden. Haarlem wordt veiliger en oh paradox, grenzen aan de groei, zet hij de verdubbelaar in op meer asfalt en extra wegen. Weg met al dat geleuter en nonsens, de bloem die stilte heet, kijk naar het zwerfvuil in de ruimte en zeur dan niet over zo'n ellendig schelpenpaadje waar wolken zich spiegelen, waar fuut en waterlelie, wandelaar en loopfietser in commissie snotteren, dat het de liefde is die mens & natuur bindt en niet het grote geld. Zo kun je natuurlijk niks bereiken. Hij stelt ons een glanzende toekomst voor: eerst een wedstrijd inparkeren op de Grote Markt en daarna met z'n allen naar het Houtmanpad, omdat het daar zo akelig stil is en zo'n buurt wel een opkikker kan gebruiken.

George Moormann

Villabewoner verjaagt wandelaars

Dag Nemo,
In de buurt van het Scheperspad in Holten loopt een oud wandelpad. Holtenaren hebben er sinds mensenheugenis gebruik van gemaakt. Het pad loopt over de grond van iemand die daar een villa heeft staan. Het huis is verkocht en de nieuwe eigenaar wil geen wandelaars meer op het pad en heeft een hek geplaatst. Wij krijgen al een jaar klachten van mensen die er worden weggejaagd. Een wielclub die er ook wel eens over reed is onlangs ook weggejaagd. Er zijn mensen die schriftelijk willen verkaren dat het pad zeker meer dan 30 jaar open is geweest. Heeft actie kans van slagen?

Met vriendelijke groet,
Vrienden van het Hoolterpad
Anton van Beek

Ansichtkaart gemaakt door Machiel Spruijt om de Nemo-wandelingen te promoten en de bus op de weg te houden!. Verkrijgbaar bij Nemo en in de bus.

NEMOLAND POLEN

IBO vrijwilligerskamp in Nemoland

Nederlandse vrijwilligers van IBO (Internationale Bouworde) hebben in Polen een nieuwe voetbrug gebouwd over de Kamienica tussen de dorpen Kopaniec en Mala Kamienica, vlakbij Nemoland waar de vrijwilligers verbleven. De oude brug was een paar jaar geleden weggespoeld, en ook nu weer dreigde eind juli een grote overstroming de brug weg te spoelen. Maar op het nippertje werd de brug gered door in aller ijl een dam af te breken. De brug werd officieel geopend door mevrouw Stroiek die al meer dan 40 jaar hier woont, en nu weer haar vrienden in Mala Kamienica kan bezoeken. Ook wandelaars en fietsers kunnen weer genieten van dit waardevolle landschap, dat door de protesten van dorpsbewoners gespaard bleef van de verwoestende mijnbouwplannen van de firma Pol Skal. De nieuwe brug is dus niet alleen een symbool van de vriendschap tussen Nederland en Polen, maar ook een symbool van het verzet tegen de mijnbouwplannen. Want als wandelaars en fietsers kunnen genieten van dit unieke landschap, begrijpen mensen ook waarom de natuur beschermd moet worden en verzetten zij zich tegen de verwoesting van het landschap. Onbekend maakt onbemind. Soms zijn er bruggen nodig, over beken en tussen de oren, om het onbekende en het waardevolle te waarderen en te behouden!

De IBO-vrijwilligers hebben niet alleen een brug gebouwd. Ze hebben ook een grote moestuin aangelegd en geholpen bij het herstel van het eeuwenoude boerenlandschap, waar veel waardevolle weilanden en voetpaden dreigen dicht te groeien. Ook hebben ze flink meegedaan met allerlei klussen, zoals het aanleggen van de brandhoutvoorraad en het egaliseren van het terrein. De goede contacten met andere gasten leidden er toe dat veel gasten zich aansloten bij de vrijwilligers en spontaan gingen meewerken. De sfeer was zo goed dat elke avond rond het kampvuur het weerwolvenspel gespeeld werd en gezamenlijke maaltijden werden georganiseerd.

Het IBO-kamp op Nemoland was dit jaar een experiment. De activiteiten waren niet zozeer gericht op directe hulpverlening, maar op duurzame ecologische ontwikkeling en het versterken van potenties en talenten, zowel bij de Poolse als de Nederlandse partners en participanten. Nemoland is het centrum van al deze activiteiten, met een 34 ha. grote boerderij die ingericht is als bezoekerscentrum, gastenverblijf en cultureel/educatief centrum. Volgend jaar wil Nemo de agrarische, ecologische en educatieve projecten uitbreiden en meer samenwerkingsprojecten opzetten met Poolse partners. IBO-vrijwilligers zijn van harte welkom en Nemo hoopt de samenwerking met IBO een structurele vorm te geven. Ook voor scholen zijn er veel mogelijkheden werkweken en stages te organiseren.

Reactie van de gemeente Stara Kamienica.

De burgemeester samen met de hele gemeente Stara Kamienica feliciteren u van harte met het idee en de realisatie van zo'n prachtig project. Wij zijn trots op de bewoners en vrienden uit Nederland die de landschappelijke en toeristische waarden van onze gemeente willen bevorderen.

Tuinieren in Polen

Dit jaar is een hele nieuwe moestuin opgezet, de bestaande moestuin rond het huis kreeg te weinig licht door de groei van bomen en struiken rondom. Een paar gasten en vrijwilligers met verstand van zaken namen de beslissing en gingen aan de slag. Gekozen werd voor een groot zonnig en egaal stuk grond dat voor de boomgaard ligt, en langs het toegangspad zodat iedereen er makkelijk kan komen werken. Vele dagen werd gewerkt om het gras weg te halen en het enthousiasme was zo groot dat en passant ook nog een stuk vrij gemaakt is voor een nieuw aardbeiveld. Want ook dat moest hoognodig vernieuwd worden. Tegelijkertijd werd een grote composthoop aangelegd met lagen tuinafval, gras, en andere noodzakelijke grondstoffen zodat we in het voorjaar met een hele nieuwe moestuin kunnen beginnen. We weten inmiddels wel wat het goed doet op de Poolse leemgrond (aardappelen bonen snijbiet kruiden) en wat nog nooit gelukt is (pompoeien, courgettes).

We gaan ook uitzoeken welke 'vergeten groentes' we kunnen gaan verbouwen, groentesoorten die we nauwelijks meer kennen, al lang uit de handel zijn verdwenen, óf nooit op een grootschalige manier geteeld zijn zoals pastinaak, wortelpeterselie, warmoes (snijbiet) en aardperen.

De (rode, zwarte en kruis)bessenstruiken doen hun best maar worden te oud. Een flinke nieuwe aanwas is nodig, het moet een echte smultuin worden! Voor de vogels is er ook veel te eten: vlierbessen, lijsterbessen, vogelkers, hazelnoten. De fruitbomen in de boomgaard groeien als kool. Appels, peren, kersen, en vooral heel veel pruimen bomen. Sommige bomen zijn zo oud dat het meer pruimenpittenbomen zijn. De kersen worden opgegeten door de vogels, wij kunnen er toch niet meer bij. Dit jaar zijn er weer 2 nieuwe pruimenboompjes bijgekomen die het goed doen en een perzikboompje, dat is nog even afwachten. De notenboom groeit hard maar wil nog steeds geen noten leveren.... We gaan meer op zoek naar 'eten uit de tuin'. Behalve de traditionele jam en vlierbloesensap willen we veel meer gebruik maken van wat het land oplevert. Wat kun je doen met bijvoorbeeld berkensap, lindebloesem goudsbloemen en vlierbloesem ?

Praktische tips zijn welkom bij Mathilde

NEMOLAND POLEN

Zomer met actieve gasten

Het zomerseizoen in Nemoland trok veel meer gasten dan vorig jaar. Het was wekenlang prachtig weer, in tegenstelling tot de verregende zomer in Nederland. Nog nooit waren er zo veel actieve en betrokken gasten dat dit jaar. De meeste gasten hadden een actieve en vaak deskundige inbreng. Er werd vaak samen gegeten en de onderlinge contacten waren uitstekend. Er waren veel kinderen, die intensief met elkaar optrokken, dwars door alle leeftijdsgrenzen.

Pelgrimstocht

Het Jacobs Pelgrimspad, de Poolse aanlooproute van het Jacobspad naar Santiago de Compostella in Spanje. Gelopen met een Nemogroep (8 pp) in juli 2011. De tocht begint in Jelenia Góra met een infopaneel over de Jacobs pelgrimstocht. In het pools de Droga Swiete Jakuba. In de Heilige Kruiskerk van de stad kregen we een foldertje over de tocht met daarin de 1e stempel. Verbazend hoe gauw je de stad uitloopt, onder de ringweg door en je bent helemaal in het groen, langs de rivier de Bobr. De tocht is gemarkeerd met de Jacobsschelp. Langs de weg staan ook veel oude en nieuwe kruisen, Mariabeelden en kerkjes. Maar eenmaal op het platteland zijn het soms struinroutes waar je op goed gevoel en met kompas je weg door de braambossen moet zoeken! Doorgelopen naar het plaatsje Siedlecin waar een grote middeleeuwse toren gerestaureerd is met prachtige muurschilderingen over het leven van Lancelot en Guinevere. Geslapen in de Perla Zachodu, Parel van het Westen. Een schitterende plek boven een groot meer.

In juli 2012 lopen we dezelfde tocht nog een keer met een aantal variaties zodat het zelfs leuk is om hem een 2e keer te lopen! In 2012 of 2013 gaan we ook het eerste deel van dit pelgrimspad lopen. De hele Jacobatocht begint in Krzeszów .bij een beroemd kloostercomplex. Daar beginnen we de tocht en we lopen door naar Jelenia Gora. Mocht je interesse hebben dan dat graag doorgeven aan Mathilde.

Wolven

Er zijn wolvensporen gevonden rond Nemoland. Arjen Boerman van Free Nature, specialist in diersporen van groot wild, heeft wolvenpoep en voetsporen gevonden op de Ramberg achter Nemoland. Bovendien lagen er opeens een aantal kadavers van grote edelherten en was er weinig wild te bespeuren, wat ons al erg verbaasd had. Hij is er 100% zeker van maar laat het voor de zekerheid ook nog onderzoeken door andere deskundigen. Moeten de schapen en geiten een beetje gaan oppassen?

Weerwolven

Wolven zijn er. Maar weerwolven ook! Het bekende weerwolvenspel is zeer populair en wordt elke avond wel rond het kampvuur gespeeld. Wie van ons is een weerwolf? De weerwolven werden zelfs gekoppeld aan Rübezahl de Berggeest die op de Ramberg woont. En zo ontstond er een spannend middernachtspel op de berg! Iedereen deed mee, als deelnemer of als speler...

Ecologisch beheer

De weilanden van Nemoland worden ecologisch beheerd door boer Jozef op basis van strenge Europese voorschriften. Er mag pas gemaaid worden na de broedtijd. Ecologisch maaien kan ook gebeuren door grazers. Paarden zijn er al, en Arjen Boerman van Free Nature is aan het onderzoeken in hoeverre er ook Hooglanders of Konikpaarden kunnen grazen. Het pas aangekochte land naast het woonhuis is bestemd als vlindertuin. Met man en macht is gewerkt aan het verwijderen van opschot in de weilanden van het beekdal. Ook gasten hebben hard meegewerkt.

Paarden in Nemoland

De activiteiten van Anet met haar 4 paarden in Nemoland waren een groot succes. De meeste gasten hebben actief meegedaan. Anet biedt een programma aan op basis van 'natural hoesmanship', natuurlijk omgaan met paarden. Dat houdt in dat je eerst contact maakt met paarden en op verschillende manieren leert omgaan met paarden. Je leert dat paarden perfecte spiegels zijn voor wat er in je omgaat. Voor veel mensen was het de eerste keer. Anet en haar partner John zijn nu vooral bezig met het aanleggen van de hooivoorraad voor de winter en het bouwen van een winterverblijf en een hooiopslag voor de paarden.

Verbouwingen

Dankzij de inzet van onze Poolse partners Ola en Ryszard uit Antoniów is flink wat achterstallig onderhoud verricht en zijn de laatste verbouwingen afgerond. In de winter is in de woonkamer van het woonhuis een heteluchtkachel ingebouwd. In het voorjaar is het café verbouwd. De vloerbalken zijn vervangen, het keukengedeelte is vernieuwd en betegeld, en er is een heteluchtkachel ingebouwd, zodat het gebouw winterbestendig is. Daarna is rond het woonhuis een drainage aangelegd op 2 meter diepte, omdat de kelder altijd vochtig is. Dat was een gigantische klus omdat er nog een oude beerput te voorschijn kwam die afgebroken moest worden. In de zomer is een brandhoutopslag naast het huis gebouwd. Verder heeft het grasmaaien en het aanvullen van de brandhoutvoorraad ook veel tijd gekost. Ola slaagde er in om ook nog tijd vrij te maken voor het bereiden van kostelijke Poolse maaltijden voor de gasten.

Werkweken voor scholen

Nemoland heeft sinds dit jaar voorzieningen voor groepen. In samenwerking met de IBO biedt Nemoland werkweken en maatschappelijke stages aan voor middelbare scholen. In mei is het Daltoncollege uit Dordrecht een week in Nemoland geweest en in oktober komt de Internationale School uit Ommen. Het programma bestaat uit werken in de natuur, educatieve programma's en uitwisselingsprojecten met scholen in het dorp en in de stad Jelenia Góra. De school uit Dordrecht heeft o.a. een Engelse les en een feest georganiseerd op een dorpschool.

NEMO WANDELWEEKENDS EN WEKEN

oud/nieuwweek NEMOLAND POLEN

26 december 2011 -
2 januari 2012

Oud en Nieuwjaar vieren op het platteland van Polen? Weg van de herrie van vuurwerk en drinkgelag. Proef het stille platteland in hartje winter, waar het nog echt donker is. Nemo organiseert alweer voor de 7e keer een oud/nieuwweek in Nemoland Polen. Deelnemers kunnen kiezen uit het volgende programma aanbod: begeleide wandelingen rond Nemoland, bezoek aan de stad Jelenia Góra, eten bij boeren in de omgeving, gecombineerd met een wandeling, langlaufen rond Jakuszyce of skiën bij Szklarska Poreba in het Reuzengebergte (waar je skies kunt huren). Als het weer het toelaat maken we kampvuur. We overnachten in het woonhuis. Daar zijn verschillende slaapkamers, een slaatzolder en een warme douche. Het huis is centraal verwarmd (cv op houtkachel). Er zijn ook andere (onverwarmde) slaapmogelijkheden op het terrein. Begeleiding: Mathilde Andriessen.

Reissom: € 295. Incl: overnachtingen (op 2 pp kamer), alle maaltijden, drankjes (alcohol apart afrekenen), begeleiding. Je kunt ook korter of langer blijven.

Kort wandelweekend Winterswijk Achterhoek 29 - 30 oktober 2011

2 dagen wandelen vanuit een hotel in het dorp Winterswijk. 'Winterswijk ligt in de achterste hoek van een gebied dat op zich al de Achterhoek heet', zei Gerrit Komrij, zelf geboren Winterswijker.

Het 'Nationaal Landschap' rond Winterswijk is een voortdurende afwisseling van akkers en weiden, houtwallen en bossen, diep ingesneden beekjes, schilderachtige boerderijtjes en statige boerderijen van Scholtenboeren. Samen vormen deze elementen het prachtige coulissenlandschap dat zo kenmerkend is voor Winterswijk.

De wandelingen zijn elke dag 15 km. Zaterdag door de buurtschappen Ratum en de Brinkheurne. Zondag door buurtschap het Woold. Langs de Slingebeek en door het Bekendelle. Het hotel ligt dichtbij het station van Winterswijk. Reissom: v.a. € 69 inclusief overnachting met ontbijt en lunchpakket, begeleiding en routekaartjes. Begeleiding: Mathilde Andriessen. Exclusief: lunchpakket 1e dag, warme maaltijden, consumpties en vervoer. Meer informatie bij Mathilde op het Nemokantoor 020-6817013, voetpaden@gmail.com

oud/nieuwweek BRINKHEURNE ACHTERHOEK

28 december 2011 - 2 januari 2012

6 dagen wandelen vanuit een uniek gelegen locatie in de Brinkheurne, niet ver van Winterswijk. De Brinkheurne is het kleinste buurtschap van Winterswijk, bij de Duitse grens. Een prachtig wandelgebied, kleinschalig niet verkaveld boerenlandschap, landgoederen en bossen met schitterende meanderende beekjes en watermolens.

Elke dag zijn er begeleide wandelingen van 20 en 15 km. Onderweg is voldoende horeca open! De wandelingen gaan deels over het Streekpad Scholtenpad en over oude spoorlijnen die nu natuurgebied of wandelpad zijn. En natuurlijk over het Kommiezenpad. In vroegere tijden speelde de Brinkheurne een belangrijke rol in de smokkelroute tussen Winterswijk en het net over de grens met Duitsland gelegen Oeding. Langs deze grens loopt nu een wandelroute, het Kommiezenpad

De Wandelingen:

- Woensdag 28 december: rondwandeling Brinkheurne, het Buskersbos.
- Donderdag 29 december: Woold en Achterwoold, het Kommiezenpad in Duitsland.
- Vrijdag 30 december: door de buurtschappen Ratum en Huppel. Landgoed Dottinkrade.
- Zaterdag 31 december: Kotten en het Woold. Watermolenroute.
- Zondag 1 januari 2012: wandeling rondom Winterswijk door meerdere buurtschappen.
- Maandag 2 januari: Zandpaden van het Woold, die leiden naar Winterswijk. Bagage wordt vervoerd.

Ledenprijs: € 230 Inclusief: alle overnachtingen, vol pension, bagagevervoer, begeleiding, routekaartjes. Exclusief: Nemobus, lunchpakket 1e dag, warme maaltijd laatste dag. Overnachten op 4 persoons kamers. Huishouden doen we gezamenlijk. Nemobus retour: € 35 (beperkt plaats). Ophalen Winterswijk NS op 28 december: € 5

NEMOLAND POLEN

het hele jaar open: Międzylesie 5 - 58-512 Stara Kamienica - Polen tel. (0048) 75-7693605
 informatie, reserveren: Nemo - Overbrakerpad 2 – 1014 AZ Amsterdam tel. 020-6817013 -
 voetpaden@gmail.com www.nemoland.org

NATUURACTIEF IN POLEN: WANDELEN, LEREN, MEEDOEN

Waarom: dorpsstoerisme in Polen is onmisbaar om de waardevolle cultuur- en natuurwaarden van het Poolse platteland te behouden. De combinatie van toerisme, educatie en participatie levert een belangrijke bijdrage aan de duurzame ontwikkeling van de streek. Wandelen is daarbij de beste manier om het Poolse landschap en de mensen die er wonen te leren kennen.

Waar: Zuid/west Polen, in het voorland van het Isergebergte en Reuzengebergte Nemoland ligt in het hart van Europa, in het Poolse Iser- en Reuzengebergte. Dit grensgebied van Polen, Duitsland en Tsjechië is een wonderlijk niemandsland met een authentiek dorpenlandschap en mysterieuze bergen. Hier heeft Nemo een centrum voor wandelaars en natuurliefhebbers. Nemoland is ook een 'verhalencentrum' waar verhalen over de streek worden verzameld en gepresenteerd in wandel&verhalenprogramma's. Daarnaast ontwikkelt Nemo projecten voor duurzame ontwikkeling, want dat is het doel van Nemoland.

Welkom in Nemoland!

- * 900 km. van Amsterdam, 20 km. van Jelenia Góra goed te bereiken met openbaar vervoer
- * 34 ha. eigen terrein met moestuin, geitenweide, boomgaard, beken, weilanden, heuvels en bos
- * dieren op het terrein: paarden, schapen en geiten
- * café Joppe, vuurplaats en atelier
- * verhalencentrum, studio, theaterzaal
- * natuurspeeltuin en zwemplek in de beek
- * 3 compleet ingerichte keukens
- * de dorpswinkel is op 15 min. loopafstand

- voor individuele bezoekers

Overnachten: *binnen*: 3x 2-pers.kamers, 2x slaatzolders, 5x 2-pers.stacaravans, 1x 5-pers. blokhut
buiten natuurcamping met sanitair en warme douches

- voor groepen

- * Groepsaccommodatie met kamer, keuken en 10 pers. slaatzolder, blokhut en caravans
- * Gebruik van café, atelier, theater, verhalencentrum en activiteitenruimte op zolder café
- * Grote beekweide voor tentenkamp

Waar ligt Nemoland?

Nemoland ligt in het onbekende berggebied van zuid-west Polen (ooit bekend als het Toscane van Midden-Europa) met een schat aan oude dorpen, kuuroorden, monumenten, natuurparken en oude steden (zoals Jelenia Góra) omringd door de bergketens van het Reuzengebergte en Isergebergte. Nemoland ligt volledig afgelegen tussen de heuvels en bossen, en toch maar 15 min. lopen van het dichtstbijzijnde dorp en goed bereikbaar met openbaar vervoer. Het eeuwenoude landschap bestaat uit veel kleine akkers, grasweiden, kleine boomgaarden, beken, verruigde percelen en bossen. De vele voetpaden, houtwallen en stenen muren zijn de sporen van een waardevol historisch en natuurlijk cultuurlandschap.

Wat is er te doen?

- * Eindeloos dwalen: genieten van de stilte, het duister en de wilde natuur
- * Workshop 'natuurlijk omgaan met paarden'
- * Helpen met het verzorgen van de dieren en het werken in de natuur
- * Beleven van sagen en legenden van het Isergebergte bij de Verhalenput en op de Heksenberg
- * Keuze uit tientallen ommetjes, dagwandelingen en meerdaagse wandelingen in de bergen
- * Eten bij boeren en kunstenaars in de buurt
- * Viltten, weven, maken van brood, kaas, jam
- * Meewerken aan de opbouw en het onderhoud van Nemoland en de projecten van dorpsorganisaties;
- * Voor kinderen: verhalenprogramma's, speurtochten, hutten bouwen, dammen bouwen en nog veel meer.
- * Voor jongeren: bivak voor survivaliefhebbers, sporenwandelingen en leuke klussen.
- * Tochtjes naar het Reuzengebergte en Isergebergte, kastelen, historische steden, kuuroorden, kloosters, natuurparken, museum 'KZ Gross Rosen' of kunstenaarskolonie Kopaniec en Wolimierz
- * Participeren in Nemoland als partnerorganisatie, vrijwilliger, begeleider en coördinator van activiteiten
- * Stages en uitwisselingsprogramma's i.s.m. dorpscholen en Hogeschool Kolegium Karkonosze

PROGRAMMA NAJAAR/WINTER 2012

NEMOCENTRUM DE BRAECK WESTERPARK

In Overbraeck, een buurtschap in het nieuwe Westerpark, op het terrein van de Schooltuinen, naast de Kinderboerderij.

OV bus 21 en tram lijn 10 eindpunt van Hallstraat.
Open: maandag t/m vrijdag van 9-17uur.

* Startpunt van wandelingen door het onbekende Westerpark, de Bretten en het Geuzenbos.

* Informatie over wandelroutes en wandelkaarten

* Expositie over de natuur en het ontstaan van het Westerparklandschap

* Verhalenpoel; ontdek de legenden over Soelen, Uko en de watergeest Swawa

werken in het groen

Meehelpen bij de groene activiteiten van Nemo

eten in de natuurkeuken

Natuurlijke maaltijd op vrijdag €7 met natuurexcursie €2
30 sept 28 okt 25 nov 27 jan 24 feb 23 mrt

DAGWANDELINGEN (agenda z.o.z)

elk weekend: dagwandelingen: met Nemobus
of via openbaar vervoer met Alies.

NATUUREXCURSIES (zie pag. 9)

Arend Wakker, met maaltijd 30 sept 28 okt

Vogels 26 nov 30 jan 23 mrt

Burlende edelherten 7 oktober

WANDELWEEKENDS/WEKEN (zie pag. 17)

* Weekend Winterswijk 29 – 30 oktober 2011

* Oud/Nieuwweek Nemoland Polen 26 dec – 2 jan 2012

* Oud/Nieuwweek Achterhoek 28 dec – 2 jan 2012

NEMOLAND POLEN

Wandel/verhalencentrum aan de voet van het Iser- en Reuzengebergte in zuid-west Polen. Hele jaar open natuurcamping, kamers, blokhut stacaravans, groepsruimte studio, theater, boerderij.

**Overbrakerpad 2
1014 AZ Amsterdam**

WWW.STRUINEN.NL
voetpaden@gmail.com
bank: ING 527317
telefoon: 020-6817013

Mobiel tijdens wandeling:
06-21624367.

Buiten kantoor tijd in dringende gevallen
020-6238184 of 020-6844331

Wandelingen voor/door leden naar de achterkant van Nederland, per 'Nemo wandelbus', met kleine groepen en veel aandacht voor natuur en landschap, zoveel mogelijk over onverharde paden, max. 100 km rond Amsterdam.

PRIJZEN

Vriendenpas € 5 per jaar

Jaarkaart leden € 15

1^e jaar € 10

Partnership vanaf € 25 per jaar

Dagwandeling ledenprijs € 18,50
(stadspas € 16) incl. vervoer/
koffie/route/soep.

Strippenkaart 5 wandelingen € 85
(stadspas € 75)

Met eigen vervoer € 7

Aanbieding Voor nieuwe leden:

Combinatie lidmaatschap

en 1e wandeling € 26

Openbaar Vervoerwandelingen
op zaterdag € 4

Zondagwandelingen opgeven vóór
vrijdag 12 uur.

Annuleren bij dagwandelingen tot
24 uur voor de wandeling.

Bij te laat afzeggen of te laat
komen moet je toch betalen.

Voor weekends/weken gelden
andere regels, zie reisvoorwaarden
<http://nemo.pz.nl/reisvoorwaarden.html>

Volgende programma verschijnt in
maart 2012

WANDELAGENDA NAJAAR/WINTER 2012

Keuze uit: ♣ **Zondagwandeling** met Nemobus (15 km, 10u vanaf Amstelstation)
 ♦ **OV Zaterdagwandeling** openbaar vervoer: Alies (10-17u, 15 km)
 ♣ **Natuurexcursie** met Evert of Arend, soms gecombineerd met maaltijd in Nemocentrum, prog. zie pag 9

za 24 sep ♦OV-wandeling Alies. Watergang, Broekermeer, Varkenslandpad.	wo 28 dec t/m ma 2 jan <i>Oud/Nieuwweek</i> Brinkheurne Achterhoek
zo 25 sep ♣ Bretten Walkabout naar Ruigoord. Verhalenwandeling door de Brettenzone	zo 8 jan ♣ Nieuwjaarswandeling Texel
vr 30 sep ♣Natuurexcursie Staatsliedenbuurt met Arend 16.30u + maaltijd	vr 13 jan <i>Nieuwjaarsreceptie</i> Vereniging Nemo maaltijd 18u
zo 2 okt ♣ Alblasserdam, Kinderdijk, Noord	zo 15 jan ♣ Lexmond, Meerkerk, Oude Zederik
vr 7 okt ♣♣Oostvaardersplassen. Op zoek naar de burlende edelherten 16u	vr 27 jan Eten in de Nemokeuken 18.30u
zo 9 okt ♣ Veluwe/Gelderse Vallei Klompenpad, Huinerpad, Putten	zo 29 jan ♣ Doorn, Kaapsche Bosschen, Doornse Gat.
za 15 okt t/m za 22 okt herfstweek Nemoland Polen	za 11 feb t/m zo 12 feb <i>Wandelbeurs</i> in de RAI Amsterdam
za 22 okt ♦OV-wandeling Alies. Maarn - Doorn - Maarn	zo 12 feb ♣ Oud-Zuilen, Vecht, Maarsseveen
zo 23 okt ♣ Leusden, Oud-Leusden, Amersfoort	za 18 feb ♦OV-wandeling Alies. Monnickendam – Edam
vr 28 okt ♣Natuurexcursie Staatsliedenbuurt met Arend 16.30u + maaltijd	vr 24 feb Eten in de Nemokeuken 18.30u
za 29 okt ♣Nacht van de Nacht. Sterren kijken bij de Buurboerderij	zo 26 feb ♣ Knardijk, Reigersplas, Ooievaarsplas
za 29 okt t/m zo 30 okt. <i>Wandelweekend</i> Winterswijk Achterhoek	zo 4 mrt ♣ Nijkerk, Kruishaarsche Heide, Klompenpad
zo 6 nov ♣ Stolwijk, Haastrecht, Vlist	zo 11 mrt ♣ Castricum aan Zee, Bakkum
zo 13 nov ♣ Nederhorst den Berg, Dammerkade, Hinderdam	za 17 mrt ♦OV-wandeling Alies. Veenendaal, kasteel Amerongen
za 19 nov ♦OV-wandeling Alies. Amsterdamse Waterleidingduinen	zo 18 mrt ♣ Gelderse Vallei Voorthuizen, Gerven
zo 20 nov ♣ De Rijp, Graft, Schermerhorn, Eilandspolder	vr 23 mrt ♣Alles over ijsvogels, 17u + maaltijd. Nemo had 3 broedsels
vr 25 nov Eten in de Nemokeuken 18.30u	zo 25 mrt ♣ Schilderspalet Naarden, Huizen, Tames, Nescio
zo 27 nov ♣ Maarn, Woudenberg, Den Treek	zo 1 apr ♣ Groet, Schoorl, duinen, strand
zo 4 dec ♣ Klaaswandeling Amersfoort, Soest, Korte Duinen	ma 9 apr ♣ 2e Paasdag: Monnikkenpad, Egmond, kloosters en heilige putten
zo 11 dec ♣ Lage Vuursche, Hooge Vuursche, Hollandsche Rading,	vr 13 apr <i>Ledenvergadering</i> vereniging Nemo 20 uur
za 17 dec ♦OV-wandeling Alies. Baarn – Hilversum-Noord	
zo 18 dec ♣ Kerstwandeling Gelderse Vallei, Achterveld	
ma 26 dec t/m ma 2 jan <i>Oud/Nieuwweek</i> Nemoland Polen	

opgeven: voetpaden@gmail.com

tel. 020-6817013

voor de zondagwandeling uiterlijk vrijdag 12 uur